

DEN NYA MAJORITETEN

Ett ansvarstagande landsting i förändring

Politisk plattform för majoriteten i Landstinget Sörmland

Folkpartiet Liberalerna, Miljöpartiet de Gröna & Socialdemokraterna

Den nya majoriteten i Landstinget Sörmland

Innehållsförteckning

Inledning	3
Ett ansvarstagande landsting i förändring	3
En hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande hälso- och sjukvård	5
En tillgänglig och trygg närvård	4
En säker, effektiv och högkvalitativ vård fri från kö	7
Landstinget Sörmland ska ha bäst utveckling av psykisk hälsa i Sverige	8
En god tandvård för alla	9
Äldres hälsa i fokus	10
Förbättra barn och ungdomars hälsa	10
Sveriges mest jämställda landsting	11
HBT-personers rätt i vården	11
Ökad kunskap och bättre bemötande av misshandlade och våldtagna kvinnor	12
Tillgänglighet, trygghet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning	12
Ett ledande Miljölandsting	12
Mönsterarbetsgivare	13
Regional utveckling för ett hållbart Sörmland	14
Ett levande kulturlän	15

Inledning

Landstinget Sörmland befinner sig i en ekonomisk kris. Hälso- och sjukvårdens prognostiserande underskott för 2008 uppgår till 259 miljoner kronor och underskottet för hela den sörmländska landstingskoncernen beräknas stiga till närmare 200 miljoner kronor innan årets slut. Enligt de senaste ekonomiska prognoserna för 2008 - 2011 så ökar underskottet i Landstinget Sörmlands underskott till drygt 500 miljoner kronor om inga åtgärder för att bryta kostnadsutvecklingen eller öka inkomsterna i landstinget vidtas. Det beräknade underskottet på drygt 500 miljoner kronor motsvarar 9 % av 2008 års budgetomslutning.

Folkpartiet Liberalerna, Miljöpartiet de Gröna och Socialdemokraterna är övertygade om att den bekymmersamma ekonomiska situationen kräver en långsiktig åtgärdsplan med kännbara effektiviseringar, smärtsamma rationaliseringar och tuffa prioriteringar. Strukturella förändringar kommer ofrånkomligen att behöva vidtas, förändringar som kommer att kräva såväl ett ansvarstagande och målmedvetet ledarskap som politiskt mod.

Att vända den neråtgående ekonomiska trenden är därför en överordnad princip i den nya majoritetens kommande arbete, en ekonomi i balans är nu politikens största och främsta utmaning. Det en förutsättning för att vårt landsting ska kunna erbjuda en jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av högsta kvalitet och med god tillgänglighet, tillika en förutsättning för att våra gemensamma visioner ska kunna förverkligas.

Ett ansvarstagande landsting i förändring

Denna plattform innehåller en politik för ökad rättvisa, förbättrad välfärd och en ekologisk och ekonomisk hållbar utveckling. Folkpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna förenas i idén om ett landsting som tar ansvar för medborgare, personal och patienter. Målet för vår gemensamma landstingspolitik är en jämlik och jämställd hälso- och sjukvård. Den ska vara tillgänglig för alla, inneha hög kvalitet och ge god service för att bota sjukdomar och skapa förutsättningar för god hälsa och välbefinnande för alla sörmlänningar. Vår idé bygger på visionen om ett landsting där alla invånare har rätt till god vård och omsorg oavsett vem man är eller var man kommer ifrån. Den nya majoriteten kommer därför att lägga stort fokus på att aktivt bekämpa fördomar och diskriminering. Vi kommer aldrig att acceptera att våra patienter och vår personal diskrimineras och far illa på grund av kön, etnicitet, religion, ålder, funktionsnedsättning eller sexuell läggning. Landstinget Sörmland ska vara ett landsting som inte räds förändring utan som tvärtom bejakar utveckling och framsteg.

Våra gemensamma utgångspunkter är följande:

- Landstingets samtliga verksamheter ska bidra till ett gott liv för invånarna – för hälsa och trygghet i vardagen och för ett livskraftigt framtida Sörmland.
- Landstingets verksamhet ska bedrivas i ekonomisk balans.
- Landstinget ska erbjuda en köfri, effektiv och högkvalitativ vård.
- Sjukvård ska ges efter behov och medicinska prioriteringar, vara demokratiskt styrd och vara solidariskt finansierad via skatten.

- Landstinget ska utveckla miljöarbetet i länet så att målet om att vi är ledande inom miljöarbete bland landstingen i Sverige uppfylls.
- Landstinget ska aktivt arbeta för en förbättrad infrastruktur och kollektivtrafik.
- Landstingsfullmäktige ska vara en samlade kraft för invånarna i Sörmland och ha stor påverkan för landstingets utveckling.
- Landstinget Sörmland ska verka för att Sörmland ska bli ett levande kulturlän.

En hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande hälso- och sjukvård

Dagens syn på medicin präglas främst av symptombehandling och reparerande vid sjukdom och ohälsa. Det krävs ett ändrat synsätt där helhetssyn på människan, dvs. att vi består av såväl kropp som själ, genomsyrar vården. Hälso- och sjukvården ska flytta fokus från sjukdomsbehandlande till förebyggande och hälsofrämjande arbete. Patienten ska ges möjlighet att välja alternativa vårdformer.

Folkhälsa är en avgörande välfärdskomponent. Folkhälsofrågor handlar om rättvisa. Dagens skillnader i livsvillkor mellan olika grupper visar sig i form av ojämlik hälsa. En väl fungerande generell välfärdspolitik är ett viktigt verktyg i arbetet med att uppnå god folkhälsa. Hälsa hänger i hög grad samman med ekonomisk trygghet, starka sociala nätverk och vilka resurser vi bär med oss i form av trygga uppväxtförhållanden och god utbildning. En politik mot segregation, diskriminering och utanförskap och för minskade klyftor ger stora hälsovinster. Varje hinder som begränsar möjligheten till delaktighet och självständighet i samhället är en begränsning i välfärd och därmed en folkhälsofråga.

Spridningen av sexuellt överförbara sjukdomar ökar lavinartat i hela landet. Smittskyddsinstitutet har visat på en dramatisk ökning av hiv och även en kraftig ökning av klamydia.

Sexuellt överförbara sjukdomar medför allvarliga konsekvenser för individen. Den som smittas riskerar allvarliga komplikationer och att livet förkortas. Att smittas av sexuellt överförbara sjukdomar innebär också kroppliga besvär och psykosociala problem.

För att motverka spridning av sexuellt överförbara sjukdomar krävs ett målmedvetet och strategisk arbete. Det handlar om att motverka spridning genom kunskap, påverka attityder och beteenden. Detta måste ske både på ett generellt plan men också riktat med särskilt utsatta grupper. Det handlar också om att hälso- och sjukvården ska arbeta med att förenkla och underlätta för patienter att så tidigt som möjligt söka vård.

Livsstilssjukdomar ska aktivt motverkas genom gemensamma insatser och satsningar som är offentligt finansierade. I första hand handlar det om att hellre förebygga än att behandla. Viktiga beståndsdelar i detta arbete är att använda sig av hälsokonsekvensbeskrivningar och hälsoekonomiska analyser vid politiska beslut av strategisk betydelse. Det förebyggande arbetet ska förstärkas genom ökade insatser på forskning, utbildning, information och personlig rådgivning. Den miljömedicinska kompetensen ska utökas. Att bevara och förbättra hälsan är avgörande för livskvaliteten hos varje enskild människa.

- Vi avser att vidareutveckla samarbetet mellan landstingets olika verksamheter och utöka samarbetet med andra aktörer såsom kommuner och föreningsliv för en förbättrad folkhälsa.
- En handlingsplan för att förebygga spridningen av sexuellt överförbara sjukdomar ska finnas.
- Vi avser att öka kunskapen och ge utbildning om integrativ medicin i hälso- och sjukvården.
- Vi ska verka för att nya, godkända, specialiteter integreras i den traditionella vården. Detta kan ske både genom anställningar eller vårdavtal med t ex kiropraktorer och naprapater.
- Fysisk aktivitet på recept (FAR) ska utvecklas och utgöra ett alternativ vid behandlingar.
- Vi avser att förbättra utbildningen och fortbildningen av sjukvårdspersonalen i läkemedelskunskap och kunskap om behandlingsmetoder som alternativ till läkemedel t ex. fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling (FYSS).
- Vi avser att utveckla vårdavtalet med Vidarkliniken och information om verksamheten ska främjas.

En tillgänglig och trygg närvård

Vård av god kvalitet nära patienten ska vara grunden för hälso- och sjukvården. En god kvalitet förutsätter nära samverkan mellan kommunal omsorg, närvård och sjukhusvård. Målsättningen är att ansvaret för hemsjukvården under 2009 ska få en lösning. Närvården blir därmed en funktion och inte en organisationsnivå. Den nära vården, både planerad och akut, ska bygga på trygghet, tillgänglighet och kontinuitet. Att känna förtroende och tillit till vården har en avgörande betydelse för resultatet av behandlingen. Motivation och trygg information påskyndar tillfrisknandet.

Patienterna har rätt till fast vårdkontakt samtidigt som de som inte anser sig behöva en sådan ska känna sig trygga i att få vård när de behöver det vid hälsocentraler med väl fungerande vårdteam. Närvården ska organiseras utifrån ett lokalt perspektiv och lokala behov. Sjukvården ska inte begränsa den enskildes val. Enbart medicinska prioriteringar ska vara grund för den vård en patient erbjuds. Vid de tillfällen och tillstånd som kräver mer kvalificerad vård än den nära vården kan ge ska specialiserad och högspecialiserad ges på lika villkor. Detta ska gälla både kroppsliga och psykiska diagnoser.

Arbetet med rehabilitering av människor med funktionsnedsättning, kronisk sjukdom och långtidssjukskrivna ska prioriteras. En god och lyckad rehabilitering ökar livskvaliteten och möjligheten för människor i arbetsför ålder att återgå i arbete. En fungerande rehabilitering kräver ett tätare samarbete kring patienten. Samverkan mellan Landstinget och kommuner samt i förekommande fall arbetsgivare samt arbetsförmedlingen och försäkringskassan bör

förbättras. Härvid kan projekt som exempelvis *Trosam* och *Natur i vården* vara förebilder för det fortsatta rehabiliteringsarbetet.

Närvården i Sörmland ska bli mer tillgänglig. Andelen patienter som kommer i kontakt med närvården samma dag som man söker ska öka. De medborgare som får läkarbesök inom sju dagar ska bli fler. Tillgängligheten ska förbättras genom att satsa på flexiblare öppettider, mer resurser till sjukvårdsupplysning, smartare teknikanvändning men också genom att satsa en större del av hälso- och sjukvårdens resurser på den sjukvård som behövs ofta. Specialistläkarmedverkan ska öka på hälsocentralerna och psykosocial kompetens bör erbjudas vid varje hälsocentral. Den nära sjukvården, i samverkan med kommuner och övrig sjukvård, ska utvecklas så att en större andel av vården sker nära dem som behöver den. Ett verktyg för att uppnå denna målsättning är att det skapas en mångfald av vårdgivare inom närvården.

Driftsformerna är inte det viktigaste. Närhet och samhörighet med det lokala samhället ger ett särskilt stort engagemang för patienterna och den lokala vården, varför lokala entreprenörer och personalkooperativ är värdefulla för närvården. Alternativa driftformer fungerar då både som komplement och stimulans till den offentliga verksamheten och utgör därmed ett viktigt led i arbetet med att utveckla hälso- och sjukvården. Vår gemensamma uppfattning är att för den enskilde patienten är inte det viktigaste vem som driver dennes vårdcentral utan att tillgängligheten är god, att bemötandet är professionellt och att den vård som erbjuds håller hög medicinsk kvalitet. Vid upphandling ska konkurrensneutralitet råda mellan offentligt och alternativt driven verksamhet. Den egna verksamheten ska ges lika möjlighet att delta i upphandling som externa anbudsgivare. Pågående översyn av gällande lagstiftning kan komma att påverka hur landstinget hanterar frågan om olika driftformer. Inga sjukhus ska privatiseras eller läggas ut på entreprenad.

Brukarinflytande och brukarmedverkan ska stärkas. Patient, brukare och anhörig har en särskild insyn i vården och kommer med kloka synpunkter på hur vården kan förbättras. Dessa erfarenheter ska tas tillvara bättre.

- Vi avser att utveckla närvården i Sörmland utifrån tillgänglighet, kontinuitet, rätt att välja vårdgivare och rätt till fast vårdkontakt.
- Den nära sjukvården ska, i samverkan med kommuner och övrig sjukvård, utvecklas så att en större andel av vården sker nära dem som behöver den.
- Vi vill prioritera rehabilitering och att landstinget ska verka för ett tätare samarbete med berörda myndigheter för att öka livskvaliteten för särskilt utsatta grupper.
- Vi vill uppmuntra alternativa driftformer. Kooperativa, ideella och privata aktörer kan alla tillföra ett mervärde för landstinget.
- Landstinget ska stödja den vårdpersonal som vill starta och driva egen vårdverksamhet.

- Vid upphandling ska offentlighetsprincipen värnas samt rätten till meddelarfrihet och kollektivavtal säkerställas för personalen.
- Vi vill uppmuntra en ökad användning av mobila läkarteam för exempelvis äldre, multisjuka, barn och elöverkänsliga.
- Vi ska verka för att kvälls- och helgöppna mottagningar införs inom närvården i hela länet.

En säker, effektiv och högkvalitativ vård fri från kö

Hälso- och sjukvården i Sörmland ska kännetecknas av hög kvalitet och säkerhet, god tillgänglighet, bra bemötande och valfrihet. Alla medborgare ska ha rätt till en god hälso- och sjukvård som ges efter behov och är solidariskt finansierad. Det medicinska behovet, inte betalningsförmågan eller egna försäkringar, ska vara bestämmande för vilken vård som ges.

Vi vill arbeta för att korta köerna – för alla. Vi kommer inte att acceptera gräddfiler i den gemensamt finansierade hälso- och sjukvården. Vårt mål är den köfria vården. För att klara det krävs inte bara ekonomiska satsningar. Det kräver ett nytt tankesätt där väntelistan inte används som ett administrativt verktyg. En patient ska få en tid för operation eller behandling i samband med att behov har konstaterats.

En av sjukvårdens största utmaningar och möjligheter är att utveckla kvalitetsarbetet för att öka patientsäkerheten. Verksamhetsutveckling i form av tydligare kunskapsstyrning och styrning mot kvalitetsmål samt bättre rutiner, logistik och flöden ökar kvaliteten och minskar kostnaderna. Alla delar av sjukvården ska arbeta med kvalitets- och verksamhetsutveckling. Målet för sjukvården är en effektiv sjukvård med högsta möjliga medicinska säkerhet och kvalitet grundad på evidensbaserad vård samt länsgemensamma indikationer och prioriteringar. Vi avser att inleda ett omfattande arbete med fokus på kvalitet i varje del av vården för att förbättra patientsäkerheten och för att erbjuda patienterna rätt behandling genom att bättre utnyttja sjukvårdens resurser.

- Vi avser att införa fungerande tidbokningssystem inom alla landstingets hälso- och sjukvårdsverksamheter.
- Den nya majoritetens ambition är att se över möjligheterna att införa en ersättningsmodell för specialistsjukvården som baseras på prestation likt den modell som gäller för primärvården
- Det administrativa arbetet för läkare och sjuksköterskor ska minskas i syfte att öka patienttiden. Därför avser vi att kartlägga arbetsfördelning, arbetsuppgifter och arbetstider kring dessa personalgrupper.
- Vi avser att införa ett system där patienten samtidigt med remiss från hälsocentralen också får en tid för besök på sjukhuset.
- Vi avser att inleda ett omfattande arbete med fokus på kvalitet i varje del av vården för att förbättra patientsäkerheten och för att erbjuda patienterna rätt behandling

genom att bättre utnyttja sjukvårdens resurser.

- Arbetet med teamtänkandet kring patienten ska utvecklas på alla nivåer inom vården.

Landstinget Sörmland ska ha bäst utveckling av psykisk hälsa i Sverige

Ett helhetsperspektiv måste prägla synen på psykisk ohälsa och ansvaret för den ska ingå som en naturlig del i närvården. Människor ska få hjälp på lika villkor oavsett fysisk eller psykiska symptom.

Vi vill prioritera psykiatrin och framförallt de människor som idag lever med psykiska funktionsnedsättningar. Arbetet med att utveckla psykiatrin bör ske i nära samarbete med patienter och patientorganisationerna. Vårdkedjan ska säkerställas genom nära samarbete mellan berörda aktörer. Det är lika naturligt att få vård för en depression som för ett brott.

Den psykiska hälsovården inom närvården måste kraftigt förbättras. Hälsocentralerna ska bli tillgängligare för människor med psykisk ohälsa och fler yrkeskategorier inom närvården ska arbeta i psykosociala team. Evidensbaserad vård ska vara vägledande inom psykiatrin. Socialstyrelsens riktlinjer för behandling ska användas i de psykiatriska verksamheterna. När riktlinjer finns ska andra metoder i regel inte användas. Människor med komplexa vårdbehov som funktionshinder, kroniska sjukdomar, neuropsykiatriska problem eller missbruk ska ges samma möjligheter som andra att få psykiatrisk hjälp.

Barn- och ungdomspsykiatrin ska prioriteras och stärkas. Det är centralt att barn och ungdomar som har det svårt fångas upp tidigt för att tillräckliga insatser ska kunna erbjudas. Våra äldres behov av psykisk hjälp måste mötas på ett bättre sätt. Vi vill att öppen och slutet äldrepsykiatrisk specialistsjukvård ska inrättas. Särskild hänsyn ska därvid tas till de människor som har en annan bakgrund än svensk. Vi vill även fokusera på de anhöriga som idag gör stora insatser för sin nära. Valfärden inom detta område vilar till stor del på dem. Deras rättigheter måste också vägas in.

- Möjligheterna till rehabilitering för människor med psykisk ohälsa måste förbättras.
- I samhället finns många fördomar kring fysiska och psykiska funktionshinder och sjukdomar. Ibland kan detta leda till onödiga hinder och problem.
- Karsudden har en särställning inom landstinget då sjukhuset har ett regionuppdrag. Vi anser att Karsuddens ställning i regionen ska stärkas då detta gynnar landstinget såväl verksamhetsmässigt som ekonomiskt.
- Vi avser att vidareutveckla de psykiatriska öppenvårdsteamerna.
- Vi ska verka för inrättandet av mellanvårdsboenden och sviktplatser i samverkan med kommun och brukar- och patientorganisationer.

- Slutenvården ska vara flexibel och erbjuda kontinuitet.
- Vår ambition är att mobila team med psykiatrisk kompetens inrättas i länet.
- Vi ska verka för att ett psykiatriskt kompetenscenter inrättas i Katrineholm.
- Möjlighet för närvården att konsultera specialistpsykiatri ska utvecklas.
- Psykolog- och kuratorkompetens ska finnas inom närvården.
- Vi avser att stärka rättigheterna för patienter med dubbeldiagnoser.
- Vi avser att stärka barn- och ungdomspsykiatri. Tillgängligheten ska vara hög och väntetiderna korta till såväl besök, utredning som behandling oavsett var man bor i länet.
- Vi ska verka för att väntetiden inom barn- och ungdomspsykiatri är maximalt en månad.
- Vi ska verka för att inrätta mottagningar för unga vuxna med ätstörningar.
- Vi ska verka för att särskilda äldreteam inrättas inom närvården för att upptäcka psykisk ohälsa hos äldre.
- Vi ska verka för att öppen och sluten äldrepsykiatrisk specialistsjukvård finns i Landstinget Sörmland.
- Brukar- och anhörigperspektivet inom den psykiatriska vården ska bli starkare i Landstinget Sörmland.

En god tandvård för alla

God mun- och tandhälsa är en hälsofaktor och betyder mycket för medborgarens livskvalitet. Den fria barn- och ungdomstandvården är framgångsrik och ger i grunden en god tandhälsa. Arbetet bland barn och ungdomar för att förebygga tandskador bör fortsatt prioriteras högt. Många unga personer slutar besöka tandvården åren efter att den fria ungdomstandvården upphör med en sämre tandhälsa som resultat. Vår ambition är att förlänga den fria barntandvården så att unga vuxna, upp till det år de fyllt 24, omfattas av den fria tandvården.

Frisktandvårdskonceptet ska fortsätta för att uppnå en bättre munhälsa och behålla tänderna friska. I detta arbete utgör abonnemangstandvård, där patienten betalar en fast årlig avgift för tandvård, en central beståndsdel.

- Landstinget ska stimulera ett fortsatt införande av abonnemangstandvård.
- Vår ambition är att förlänga den fria tandvården för ungdomar från 19 till 24 år.

- Allt tandvårdsmaterial ska vara innehållsdeklarerat och allergitestat.

Äldres hälsa i fokus

För att tillgodose äldres sjukvårdsbehov är det viktigt med kontinuitet och tillgänglighet i närvården och en bra samverkan med kommunernas hälso- och sjukvård. Viktiga utvecklingsfrågor är att stärka den geriatriska kompetensen i närvården, resursmässigt stärka den internmedicinska vården vid våra sjukhus, öka kvaliteten och säkerheten i läkemedelshanteringen samt öka tryggheten för den enskilde kring vårdansvaret vid utskrivning från sjukhusen.

- Vi avser att rikta fokus mot äldres hälso- och sjukvård och läkemedelsanvändningen för att förbättra tillgängligheten, öka tryggheten och öka den medicinska säkerheten.
- Vi ska verka för att kompetensen kring äldres hälsa ska förstärkas och förbättras inom närvården.
- Landstinget ska ta ansvar för ett utökat samarbete med kommunerna för att skapa en likvärdig vård och rehabilitering för de äldre i hela länet.
- Vår ambition är att det etableras närsjukvårdsavdelningar vid sjukhusen där patienter från den kommunala hälso- och sjukvården, efter bedömning av primärvårdsläkare, läggs in direkt på sjukhus utan att först passera akuten.
- Vi ska verka för att särskilda äldrevårdsavdelningar inrättas på sjukhusen där äldre kan få tillgång till vård från olika medicinska specialiteter.

Förbättra barn och ungdomars hälsa

Alla barn har rätt att känna sig delaktiga, trygga och få en god start i livet. En trygg och säker vård för barn och ungdomar är en viktig del av vårt välfärdssamhälle. Den grundläggande barnhälsovården ska finnas inom närvården och kopplingen mellan vårdens olika barnverksamheter ska vara enkel.

Den nya majoriteten vill sträva efter ett fördjupat samarbete mellan den sörmländska hälso- och sjukvården och länets kommuner, exempelvis inom skolhälsovården och förskoleverksamheten, för att åstadkomma goda uppväxtvillkor för länets barn och ungdomar.

Barnhälsovården är och ska vara avgiftsfri. Vi vill vidareutveckla hemsjukvården till att gälla hela länet. Man ska inte – om det inte verkligen behövs – tvingas åka till sjukhuset för att få träffa en barnläkare. Barnfamiljer borde kunna få besök hemma av en mobil läkare, när behov finns.

Ett viktigt stöd för nyblivna föräldrar är den föräldrautbildning som landstinget idag bedriver och som bör breddas och utvecklas.

Ungdomar måste ha rätt att på ett enkelt sätt och som passar dem få råd och stöd i viktiga

samlevnadsfrågor. Ungdomsmottagningarna skall vara öppna för alla frågor och alla individer. Kompetens att möta såväl heterosexuella som HBT (homo-, bi- och transsexuella) ska finnas inom ungdomsmottagningen. Vi kommer sträva efter att öppettiderna anpassas till ungdomars behov. Vi vill kunna erbjuda tillgängliga ungdomsmottagningar i hela länet. Vi vill fortsätta utveckla ungdomsmottagningarna tillsammans med kommunerna.

- Barn och ungdomars hälso- och sjukvård skall vara avgiftsfri
- Det ska vara möjligt att få konsultation av barnspecialist i närvaran
- HBT-kompetens ska finnas inom ungdomsmottagningarna

Sveriges mest jämställda landsting

Det är nödvändigt att genusperspektivet får en central roll även i den medicinska världen. Kvinnor har sämre tillgång än män till en rad olika vårdformer och drabbas oftare av kvalitetsbrister och problem i vården. Utgångspunkten är att all vård ska vara jämställd.

- En likvärdig och jämställd vård förutsätter en förbättring i beaktandet av kvinnors vårdbehov och vårdens bemötande av kvinnor, varför detta arbete ska prioriteras.
- Könsspecifika skillnader vad gäller diagnostik, behandling och bemötande ska aktivt motverkas.
- Genusperspektivet ska uppmärksammas i landstingets egen fortbildning och utbildning.
- Internutbildning för att höja genuskompetensen ska genomföras inom vårdorganisationen
- Vi avser att, utifrån en lönekartläggning, arbeta fram ett program för hur vi går från ojämlika löner till lika lön för lika arbete inom landstinget.

HBT-personers rätt i vården

HBT är ett samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella och transpersoner som grupp. Under senare år har HBT-personers livsvillkor förbättrats på flera områden. Det har lett till att fler HBT-personer idag lever öppet, ingår partnerskap och skaffar barn. Det ställer nya krav på samhällets service, inte minst inom hälso- och sjukvårdens område. Kunskapen kring HBT-personers hälsa och ohälsa är bristfällig och ohälsan är alltjämt större bland gruppen HBT-personer än bland heterosexuella. många HBT-personer upplever att de blir diskriminerade och dåligt bemötta när de söker vård.

Vård på lika villkor kräver att gruppen HBT-personer bemöts med samma respekt och professionalism som heterosexuella. Det ställer i sin tur krav på ökad kunskap om de särskilda villkor och förutsättningar som HBT-personer har med sig när de söker vård. För att motverka diskriminering och verka för likabehandling krävs det ökad HBT-kompetens och kunskap bland personal och arbetsgivare.

- Vi avser att satsa på utbildningsåtgärder för att öka kunskapen inom landstinget när det gäller bemötandet av HBT-personer inom sjukvården.

Ökad kunskap och bättre bemötande av misshandlade och våldtagna kvinnor

Antalet personer som är utsatta för våld och hot i nära relationer har ökat på ett oroväckande sätt de senaste åren. Framförallt gäller det unga kvinnor.

- Vi ska verka för att handlingsplaner för omhändertagandet av patienter utsatta för våld i nära relationer och den krets av personer som närmast påverkas av våldet ska utarbetas och implementeras i sjukvårdens arbete.
- Vi ska arbeta för att öka kunskapen om bemötande och behandling av våldtagna och misshandlade kvinnor.

Tillgänglighet, trygghet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken har som mål att Sverige ska vara fullt tillgängligt för personer med funktionsnedsättning år 2010. Aktiva åtgärder är en nödvändig förutsättning för att landstingets verksamheter ska leva upp till handlingsplanens målsättningar. Särskilt fokus ska riktas på barn med funktionsnedsättning.

- Vi avser att förstärka samarbetet mellan habilitering och hjälpmedel, barn- och ungdomspsykiatri samt barnkliniken.
- Vi ska verka för att tillgången till läkare, eller annan specialist, för barn- och ungdomshabiliteringens räkning ska säkerställas.

Ett ledande miljölandsting

Landstinget Sörmland intensifierar arbetet med att bli miljöbästa landstinget i Sverige. Samarbete mellan folkhälsoarbete och miljöarbete ska utvecklas så att det kan främja en långsiktigt hållbar utveckling såväl ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Arbetet med att miljöanpassa alla delar av landstingsverksamheten ska fortsätta. Det handlar exempelvis om de anställdas resor till och från arbetet. Den framtida utbyggnaden av våra transportsystem måste skapa bästa möjliga förutsättningar för att en ökad andel av resandet och transporterna kan ske med minsta möjliga miljöbelastning.

Dagens användning av läkemedel ökar drastiskt. Dessa läkemedel har stor miljöpåverkan. Många läkemedel bryts ner långsamt. Överblivna läkemedel som kastas i hushållssoporna eller spolas ner i avloppet gör stor skada i naturen. Miljöfarliga substanser sprids i sjöar och markområden där de har negativa effekter på såväl växter, djur och människor.

Klimatfrågan är en av vår tids största utmaningar. Vi måste ta vårt ansvar och arbeta för att bryta beroende av fossil energi. Redan idag har Landstinget Sörmland kommit långt och vi avser fortsätta arbetet med att klimatanpassa landstingets verksamheter. De allra flesta av

landstingets fastigheter värms upp med bränslen som inte är fossila. Såväl värme- som elenergianvändningen har minskat i våra verksamheter. Upphandlingen av tjänstebilar sker genom hårda miljökrav. Vi avser emellertid att ytterligare intensifiera miljöarbetet.

- Vi avser att fortsätta arbetet för att miljöanpassa alla delar av landstingsverksamheten.
- Vi avser att aktivt medverka till att klimatmålen för Sörmland uppnås.
- Vi vill skärpa arbetet för att bryta beroendet av fossil energi.
- Vi vill att läkemedelskommitténs rekommendationslista ska väga in miljöaspekter.
- Vi ska verka för att ett nationellt pantsystem införs i syfte att öka graden av återlämning av överblivna läkemedel som har betydande miljöpåverkan.

Mönsterarbetsgivare

Personalen är landstingets främsta tillgång. I mötet med befolkningen i länet är personalens kunskap, erfarenhet och engagemang grunden för en god hälso- och sjukvård. Landstinget Sörmland ska vara en attraktiv arbetsplats där personalen trivs, utvecklas och uppmuntras att ta egna initiativ. Att arbeta i landstinget ska innebära möjlighet att utveckla sig själv i arbetet och ha inflytande över det egna arbetet. Olika arbetstidsmodeller ska utvecklas efter verksamheternas förutsättningar och behov. Som god arbetsgivare ska landstinget tillgodose och stimulera sina medarbetares utvecklings- och utbildningsbehov utifrån den enskilde medarbetarens och arbetsplatsens behov. Kopplingen till arbetsinsats, utbildning och ansvar ska vara tydlig i landstingets lönepolitik. Lönesättningen ska vara tydlig, rättvis och jämställd.

Sjukfrånvaron ska minska genom ett fortsatt arbete med arbetsmiljö och möjlighet för medarbetarna att påverka det egna arbetet. Arbetsorganisationen ska utformas så att den främjar en god hälsa hos medarbetarna. Timanställningar och vikariat ska i största möjliga utsträckning omvandlas till fasta anställningar. Deltidsanställningar ska i största möjliga utsträckning övergå till heltid.

Integration är en viktig del i arbetet med att bli en mönsterarbetsgivare. Dagens samhälle är mångkulturellt och social sammanhållning bland olika grupper i samhället är av största vikt. Utifrån ett personalpolitiskt perspektiv är det viktigt att sysselsättningsnivå ökar bland människor med utländsk bakgrund då denna grupp inte är en fullt använd kompetens-, resurs- och rekryteringsbas.

- Principen om lika lön för likvärdigt arbete ska vara vägledande i landstingets lönepolitik.
- Lönesättningen ska vara tydlig, rättvis och jämställd.
- Medarbetarna ska få mer makt och inflytande över sin arbetsplats.

- Sjukfrånvaron ska minska genom ett fortsatt arbete med förbättrad arbetsmiljö.
- Den administrativa arbetsbördan ska minska för läkare och sjuksköterskor i syfte att öka patienttiden.
- Personalen ska vara delaktig i planeringen och ha inflytande över sitt eget arbete.
- Vi avser att främja tillvaratagandet av den kompetens som personal med utländsk bakgrund innehar.
- Vi avser att främja integration genom att definiera och undanröja strukturella hinder som förhindrar en mångkulturell personalsammansättning.
- Vi ska verka för att landstinget genomför en kartläggning av hur många som har ofrivillig deltidsanställning för att sedan successivt börja erbjuda heltidsanställning.
- Vi ska verka för att landstinget genomför en kartläggning av i vilken utsträckning som visstidsanställning tillämpas. En handlingsplan för att motverka visstidsanställningar ska därefter arbetas fram.
- Vi ska verka för att landstinget aktivt arbetar för och stimulerar till att personalen fortbildar sig inom bristyrken som finns hos landstinget.
- Vi avser att skapa en intern arbetsförmedling i syfte att öka rörligheten, skapa en helhetssyn kring långtidssjukskrivnas möjlighet att återgå i arbete och underlätta för personer med funktionsnedsättning att få anställning.
- Vi ska verka för att friskvård på arbetstid möjliggörs.

Regional utveckling för ett hållbart Sörmland

Regional utveckling sker i samspel. Landstinget Sörmland ska verka för att stärka och samla de aktörer som är involverade i Sörmlands utveckling. Idag finns resurser i Mälardalsregionen för en mer kraftfull regional utvecklings- och tillväxtpolitik, men resurserna är splittrade på olika aktörer. Vår politik för regional utveckling består i att skapa goda förutsättningar för kommunikation, rikt kulturliv, god samhällservice samt god miljö. Det förutsätter att det finns en i grunden välutvecklad infrastruktur och kollektivtrafik. Den nya majoriteten avser därför verka för att Landstinget Sörmland ska bli en tydligare aktör i debatten om den sörmländska infrastrukturen och kollektivtrafiken. Inom de forum och genom de samarbetsorgan i vilka landstinget ingår kommer vi aktivt att verka för beslut och lösningar som bäst gynnar Landstingets Sörmlands behov och den sörmländska hälso- och sjukvårdens intressen.

I en alltmer internationaliserad värld med regionala tillväxtcentrum som drivkrafter för ekonomin blir tillgång till bra kommunikationer allt mera avgörande. Grunden för den regionala utvecklingen är att den ska vara ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar.

Landstinget ska ha en tydlig och aktuell omvärldsbevakning för att kunna möta förändringar i omvärlden på ett professionellt sätt. De internationella möjligheterna inom och utom EU ska vara en naturligt integrerad del av landstingets vardagsarbete. Nyckeln till regional utveckling och tillväxt är kunskap och kompetens. En hög utbildningsnivå och en förstklassig standard inom forskning och utveckling är nödvändig för att skapa en god konkurrensförmåga.

- Vi avser att bli mer aktiva i de samarbetsorgan där vi medverkar, för att tydligare och mer kraftfullt driva frågor som är viktiga för Sörmland.
- Landstinget Sörmland kommer under innevarande mandatperiod att ta initiativ till dialog med samtliga berörda parter med målsättningen att snarast återuppta persontrafik på TGOJ-banan.
- Vi ska verka för att landstinget har en tydlig och aktuell omvärldsbevakning för att kunna möta förändringar i omvärlden på ett professionellt sätt.
- De internationella möjligheterna inom och utom EU ska vara en naturligt integrerad del av landstingets vardagsarbete.
- Vi ska ställa tydliga krav på att utveckla och öka resandet med kollektivtrafiken för att därigenom minska bilåkandet.

Ett levande kulturlän

Landstingets Sörmlands tydliga kulturprofil ska utvecklas ytterligare. Kulturens stora egenvärde för mänsklig utveckling och hälsa är en primär grund för att utveckla ett hållbart samhälle. Alla medborgare ska aktivt kunna delta i kulturlivet. I Sörmland ska det finnas ett levande kulturliv som stimulerar till kreativitet och förnyelse. Kulturen ska såväl inspirera som inspireras av och ge bidrag till den nationella och internationella kulturen. Kulturen och föreningslivet har ett ansvar för folkbildningen. I detta ligger även uppdraget att värna demokratin, visa respekt för olik tänkande och försvara yttrandefriheten. Förståelsen för kulturarvets bevarande är en viktig del i arbetet med att utveckla demokratin.

Sörmland har en rik folkbildnings- och folkhögskoletradition som vi vill bevara och befrämja. Folkbildningen ger många människor ett nödvändigt utbildningsalternativ som kan leda vidare till högre studier samt berikar många människors livskvalitet.

Att skapa mötesplatser för ungdomar där idéer och åsikter möts och diskuteras är en investering för framtiden. Genom att värna stödet till ungdomsorganisationerna tar landstinget ett ansvar för att ge dessa praktisk möjlighet till att vara med och forma samhällsutvecklingen. Engagemang ger förståelse vilket leder till ett bättre samhälle för alla.

- Kultur ska betraktas som en viktig del av det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet.

- Vi ska verka för att landstinget genomför utbildningsinsatser i syfte att öka kulturkompetensen inom hälso- och sjukvården.
- Vi ska verka för att satsningar sker på nyskapande kultur och kulturprojekt.
- Vi ska verka för att nya arenor för mötet mellan befolkning och kulturen skapas.
- Vi avser att lägga särskild vikt vid barn- och ungdomskulturen.
- Vi vill genomföra uppbyggnaden av läketrädgårdar, så som *Sinnenas trädgård*.
- Vi avser att värna stödet till ungdomsorganisationerna.
- Vi ska verka för mångfalden i föreningslivet stärks.

Nyköping Den 2 juli 2008

Anders Bjurström

Folkpartiet Liberalerna

Ylva G. Karlsson

Miljöpartiet de Gröna

Jörgen Danielsson

Socialdemokraterna